

2020. októberi mérnök évfordulók, emlénapok + **programok**

A korona-vírus járvány miatt valamennyi korábban meghirdetett szakmai-program lemondásra, vagy az online térbe került!

1. – 90 éve született Wisnovszky Iván mérnök – 2020

Lugoson született Wisnovszky Iván (1930-2011) vízépítő mérnök, aki pályafutását a Budapesti Vízügyi Igazgatóságon kezdte. Tevékenyen részt vett az 1956. évi dunai árvédekezésben, első feladatai is a folyószabályozáshoz kötődtek. 1959-ig az Igazgatóság gödi szakaszmérnökségét vezette, majd a budapesti központban folyószabályozási csoportvezetőként tevékenykedett egészen 1961-ig, amikor az Országos Vízügyi Főigazgatóság kötelékébe került. Itt bontakozott ki a fiatal mérnök igazi hivatása, ami a gyakorlati vízépítési-mérnöki tudományok művelése mellett a tapasztalatoknak és eredményeknek az műszaki oktatásban való hasznosítását eredményezte. Miközben a vízügyi főhatóság elnevezése az évtizedek alatt többször változott, addig főmérnökként, csoportvezetőként, osztályvezetőként, majd 1990-ben történt nyugdíjazása után főtanácsadóként mindvégig a szakoktatás hálózatának kifejlésén, az ismeretek minél szélesebb körű elterjesztésén fáradozott. 1967-ben műszaki doktori fokozatot szerzett, ami megalapozta 1986-ban c. főiskolai tanári címét, oktatói munkásságát. Az 1960-1990 közötti közel három évtized középfokú vízügyi szakoktatási rendszerének kiépítésében meghatározó szerepe volt. A bajai főiskola, a vízügyi szakközépiskolák sora országsszerte fáradozásainak köszönhető szakmai profilját, tantervi eredményességét. Személyében szerencsésen ötvözte az elméleti-kutatói készségek mellett az oktatói elhivatottságot, nem véletlen, hogy számtalan tanulmányi verseny, vagy minősítő vizsgabizottság elnöki feladatát látta el közmegegyezésre. Az oktatási célokat szolgáló jegyzetei, könyvei – amelyeket egyedül, vagy társzerzőkkel közösen írt – mindmáig használatban vannak. Főhatósági szakemberként folyószabályozási hatékonysági vizsgálatokkal, kis vízgyűjtő területek árvízi hidrológiájával, a városi csapadékcsatornázás hidrológiai alapjaival foglalkozott behatóan, e témákban publikációk sorát jelentette meg a vízügyi szakajtóban, a Vízügyi Közleményekben, Hidrológiai Közlönyben, stb. Nevéhez fűződik több szakkönyv és egyéb nyomdatermék (szaklap, jelentés, jegyzet stb.) lektorálása, köztük többnek szerkesztése. Mint előadó, részt vett a BME, a Pollack Mihály és Ybl Miklós műszaki főiskolák oktatói munkájában.

4-10. – Világűr hete

Az 1957. október 4-én Föld körüli pályára állított szputnyik után 1967. október 10-én lépett hatályba a világűr békés célú hasznosítás alapelveit rögzítő szerződés. Az Egyesült Nemzetek Szövetsége (ENSZ) 1999. decemberi ülésén az október 4-10. közötti időszakot a világűr hetévé nyilvánították.

5. – Pedagógusi jogok világnapja

Az ENSZ oktatással, kultúrával, tudománnyal és kommunikációval foglalkozó szervezete, az UNESCO és a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) 1966-ban e napon elfogadta a pedagógusi jogokról szóló határozatot, mely rögzíti a pedagógusok megbecsülésének szükségességét, előírja az ingyenes továbbképzést, s kimondja, a pedagógusok jövedelmezése nem maradhat el az egyenértékű képesítést követelő más foglalkozásúak bérezésétől.

9. – Postai világnap

1874-ben e napon alapították az Egyetemes Postaegyesületet, amely a nemzetközi postaszolgálat összehangolása, fejlesztése érdekében jött létre. Az alapítók között volt hazánk is. 1948-tól az ENSZ szakosított intézménye, jelenleg több mint 160 tagja van. E napon, a posta világnapján ünneplik a postások a szervezetük megalakulását.

14. – Szabványosítási világnap

Annak emlékére, hogy a genfi székhelyű Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (ISO) 1946. október 14-én alakult. Az ISO és a világnap célja, az országok műszaki elszigeteltségének megszüntetése, a közös szabványok elkészítése és azok alkalmazásának népszerűsítése. Információ: iso.org

15. – 30 éves a hazai mobiltelefon szolgáltatás

1990-ben e napon, Magyarországon először Bod Péter Ákos, akkori ipari és kereskedelmi miniszter telefonált mobilról: az Amerikai Egyesült Államok alelnökét hívta az amerikai-magyar vegyesvállalat készülékén. Az eltelt időszakban számos izgalmas fordulatot megélt a leánykori nevén Westelnek induló kft, a jelenlegi Magyar Telekom Nyrt. T-mobil üzletága.

15. – 70 éve alakult a VÁTI

A VÁTI Nonprofit Kft. (teljes nevén VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Nonprofit Kft.) a területfejlesztés területén működő, állami tulajdonú, nonprofit kft. volt, amely 1997-ben jött létre a Városépítési Tudományos és Tervező Intézet átalakulásával. Tevékenysége a területfejlesztéssel és területrendezéssel kapcsolatos kutatás, tervezés és tanácsadás területére terjedt ki, valamint közreműködő szervezetként részt vett több európai uniós program megvalósításában. A társaság 100 %-ban állami tulajdonban volt, tulajdonosi jogait a nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter gyakorolta. Leányvállalata a VÁTI Városépítési Kft. A társaság elődje, a Városépítési Tervező Iroda (VÁTI) 1950. október 15-én jött létre. Kezdetben kizárólag településtervezéssel, - majd regionális tervezéssel, műemlékvédelemmel és szakmai kutatással is - foglalkozott, tevékenysége folyamatosan bővült. 1967-ben változott a neve Városépítési Tudományos és Tervező Intézetre. Itt készült többek között az 1971-es Országos településhálózat-fejlesztési Keretterv és az Országos Területfejlesztési Koncepció (1986.) is. A rendszerváltás után, 1993-tól VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési-, Urbanisztikai- és Építészeti Részvénytársaság néven működött. Az 1998-as év fordulatot hozott a VÁTI életében: átvette (az ÉVM által 1969-ben megnyitott és a BM jogutódlásában levő) Országos Területrendezési és Műszaki Tervtárat és megbízást kapott a regionális Phare programok, valamint a határ menti együttműködést támogató Phare CBC programok végrehajtására. Ekkor alapították az első regionális irodát, később ilyenek már Budapesten, Egerben, Miskolcon, Mátészalkán, Debrecenben, Békéscsabán, Szegeden, Pécsen, Székesfehérváron, Sopronban, Szombathelyen és Zalaegerszegen is működtek. Szintén a kilencvenes évek végén lett a VÁTI a területfejlesztést és területrendezést szolgáló információs rendszer (TeIR) kifejlesztésének és működtetésének felelőse. Hazánk EU-tagállammá válása (2004) után a Regionális Fejlesztés Operatív Programban (ROP) és az INTERREG Közösségi Kezdeményezési programokban a VÁTI közreműködő szervezetként, illetve végső kedvezményezettként vett részt. A 2007-2013-as

támogatási időszakban az ÚMFT 7 regionális Operatív Programjának humán infrastruktúra prioritásait, az Államreform Operatív Programot és az Elektronikus Közigazgatás Operatív Programot kezeli. Tervezi, koordinálja és végrehajtja az Európai Területi Együttműködési Programokat (ETE), valamint menedzseli a Határon Átnyúló Együttműködési Programokat (Instrument for Pre-Accession Assistance - IPA) és az Európai Szomszédsági és Partnerségi Támogatási Eszköz (European Neighbourhood and Partnership Instrument - ENPI) programjait is. Ezen programok lefedik Magyarország mind a 7 határ menti térségét. Az évtizedeken át tartó szakmai munka a közreműködő szervezeti feladatok mellett is folyt: a VÁTI a terület- és fejlesztéspolitika kiemelt szakmai háttérintézetévé vált. Munkájukat többek között olyan dokumentumok elkészítésének koordinációja és szakmai támogatása jellemezte, mint az Országos Területfejlesztési Koncepció, a Balaton törvény szakmai megalapozó anyaga vagy az ÚMFT és az ÚMVP tervezése. Mindemellett számos nemzetközi kezdeményezésben, hálózatban képviselték hazánkat, mint amilyen az Európai Városok Tudáshálózata (EUKN) vagy az Európai Tervezési Megfigyelő Hálózat (ESPON). Több díj (így például Az év akadálymentes épülete építészeti nívódíj vagy a Helyi Építészeti Örökség építészeti nívódíj) pályáztatását kezelik, de hozzájuk tartozott többek közt az épületek energetikai jellemzőinek tanúsítása is. 2014-ben a VÁTI-t a Kormány egy határozattal megszüntette, feladatainak továbbvivője a Széchenyi Programiroda, illetve a Lechner Tudásközpont lettek.

16. – Élelmezési világnap

A nem megfelelő táplálkozás és az életmód jelentős mértékben hozzájárul az emberek kedvezőtlen egészségi állapotához. Ebből következik, hogy az egészséges táplálkozással és életmóddal a betegségek jelentős részben megelőzhetők – tanácsolják az élelmezési szakértők a világnapjukon.

20. – 40 éve illesztették helyére a paksi reaktortartályt

1980. október 20-én került Pakson a tervezett helyére a csehszlovákiai Skoda gyárban orosz tervek alapján készült VVER-440 / V-213 típusú nagynyomású, nagyhőmérsékleten működő, víz-vizes (nyomott-vizes, PWR) energetikai reaktortartály az I. számú blokk primerköri épületében.

20. – 120 éve született Regőczy Emil geodéta

Székesfehérváron született Regőczy Emil (1900-1980) Kossuth-díjas geodéta, egyetemi tanár. 1928-tól a Háromszögelő Hivatalban dolgozott, 1937-től az alapvonalméréseket vezette. 1952-től a Geodéziai és Kartográfiai Intézet igazgatója, 1954-től az Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal tudományos munkatársa volt. 1959-1973 között a Geodéziai és Kartográfiai Egyesület alapító-tagja és társelnöke volt.

20. – 120 éves pesti villamos-vonal

1900. október 20-án átadták a forgalomnak a pesti Duna-parti villamos-vonalat, mely az akkor épülő Erzsébet híd hídfőjét kötötte össze az Akadémia terével.

20. – 180 éve született Böckh János mérnök

Pesten született Böckh János (1840-1909) bányamérnök, geológus, akadémikus. A bécsi Földtani Intézetből hazatérve minisztériumi alkalmazott, majd a hazai Földtani Intézetben dolgozott, ahol 1882-1908. között igazgatói munkakört is betöltött. Vezetése alatt épült fel az intézet székháza, melyben a geológiai Múzeum is elhelyezést nyert. A Magyarhoni Földtani Társulatlak 1889-től alelnöke, 1895-től

1901-ig elnöke volt. Az ő kezdeményezésére indult meg a kőolajkutatás Magyarországon. Munkássága úttörő jelentőségű a geológiai szintezés és térképezés területén is. A Földtani Társulat neki ítélte első ízben a máramarosi kőolajvidék ismertetéséért a Szabó József-emlékérmét. Számos alapvető földtani munka fűződik a nevéhez; ezek a Földtani Intézet és a Földtani Társulat szakfolyóirataiban jelentek meg. Elsősorban a Bükk, a D-i Bakony és a Mecsek földtani és őslénytani viszonyait tanulmányozta.

24. – 75 éves ENSZ napja

1945-ben e napon San Francisco-ban ratifikálták az Egyesült Nemzetek Szervezetének (United Nations – UN) Alapokmányát. A szervezet célja a béke és a biztonság fenntartása, a nemzetek közötti baráti kapcsolatok fejlesztése, a magasabb életszínvonal és a társadalmi fejlődés elősegítése, az emberi jogok védelme érdekében. Információ: un.org

26. – 50 éve talákoztak először szovjet és amerikai atomtudósok

1970. október 26-án Moszkvában jött létre a Szovjetunió (CCCP) és az Amerikai Egyesült Államok (USA) atomtudósainak első szakmai találkozója.

Felhasznált irodalom:

- *Évfordulóink a műszaki és természettudományokban – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága sorozatának kötetei*
- *História – Tudósnaplár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók - tudosnaplár.kfki.hu*
- *Nagy Ferenc szerk.: Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK*
- *Kenyeres Ágnes szerk.: Magyar Életrajzi Lexikon I-IV. – 1967-1990. – Akadémiai Kiadó*
- *Egyéb életrajzi és műszaki források*

Készítette: Sipos László József villamosmérnök, minőségügyi szakmérnök